

GRECO. Valstu grupa pret korupciju

Eiropas Padome
Cilvēktiesību un juridisko lietu ģenerāldirektorāts
Monitoringa direktorāts

Strasbūra, 2010. gada 1. oktobris

Publiskis
Greco RC-III (2010) 6E

Trešā vērtēšanas kārtā

**Atbilstības ziņojums
par Latviju**

“Kriminālatbildības noteikšana (ETS 173 un 191, GPC 2)”

***

“Partiju finansēšanas pārskatāmība”

Pieņēmusi GRECO
savā 48. plenārsēdē
(Strasbūra, 2010. gada 27. septembris – 1. oktobris)

I. Ievads

1. Atbilstības ziņojumā ir vērtēti Latvijas varas institūciju īstenotie pasākumi, lai ieviestu 13 rekomendācijas, kuras sniegtas trešās kārtas vērtēšanas ziņojumā par Latviju (skatīt 2. punktu) attiecībā uz diviem tematiem:

- **1. temats – kriminālatbildības noteikšana.** Krimināltiesību Konvencijas par korupciju (ETS 173) 1.(a), 1.(b), 2.–12., 15.–17. pants, 19. panta 1. punkts, tās papildu protokola (ETS 191) 1.–6. pants un 2. pamatprincips (kriminālatbildība par korupciju).
- **2. temats – partiju finansējuma pārskatāmība.** Rekomendācija Rec(2003)4 par vienotiem pretkorupcijas noteikumiem politisku partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšanā (8., 11., 12., 13.(b), 14. un 16. pants), un – vispārīgāk – 15. pamatprincips (politisku partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšana).

2. Trešā posma vērtēšanas ziņojums tika pieņemts GRECO 39. plenārsēdē (2008. gada 10. oktobrī) un publicēts 2008. gada 23. oktobrī pēc Latvijas atļaujas saņemšanas (GRECO Eval III Rep (2008) 1E, 1. temats un 2. temats).

3. Atbilstoši GRECO reglamentam, Latvijas varas institūcijas iesniedza ziņojumu par rekomendāciju ieviešanai īstenotajiem pasākumiem. Šis ziņojums tika saņemts 2010. gada 28. aprīlī un kalpoja par atbilstības ziņojuma pamatu.

4. GRECO izvēlējās Dāniju un Čehiju, lai minētās valstis ieceltu atbilstības procedūras referentus. Ieceltie referenti bija Flemings Denkers (Dānija) un Tomašs Hudečeks (Čehija). Atbilstības ziņojuma sagatavošanā viņiem atbalstu sniedza GRECO sekretariāts.

5. Atbilstības ziņojumā ir vērtēta katras vērtēšanas ziņojumā iekļautās rekomendācijas ieviešana, kā arī tas, kā valsts ievēro šīs rekomendācijas kopumā. Vēl neīstenotu rekomendāciju (ieviestas daļēji vai nemaz) ieviešana tiks novērtēta, balstoties uz vēlāku ziņojumu, ko varas institūcijām ir jānosūta 18 mēnešus pēc šī atbilstības ziņojuma pieņemšanas.

II. Analīze

I temats – kriminālatbildības noteikšana

6. Tiek atgādināts, ka GRECO savā vērtēšanas ziņojumā Latvijai attiecībā uz I tematu sniedza 8 rekomendācijas. Turpmāk ir aprakstīta šo rekomendāciju ievērošana.

7. Latvijas varas institūcijas norāda, ka pastāvīga darba grupa, kas tika izveidota Tieslietu ministrijā, un kuras sastāvā galvenokārt bija praktiķi no dažādām valsts institūcijām un akademiķi, sagatavoja grozījumus Latvijas Krimināllikumā atbilstoši GRECO rekomendācijām. Šos grozījumus pieņēma Saeima 2009. gada 19. novembrī, un tie stājās spēkā 2009. gada 23. decembrī.

I rekomendācija

8. GRECO rekomendēja (i) precizēt, kādā veidā nepamatotas labuma piedāvāšanu/solīšanu un nepamatota labuma prasīšanu, kā arī šāda labuma pieņemšanu, ja tas nav prasīts, sedz attiecīgie panti par kukuļdošanu un kukuļdošanas mēģinājumu Latvijas Krimināllikumā, un (ii) grozīt Krimināllikuma 198. panta 1. punktu un 326.² pantu, lai nodrošinātu, ka par nepamatota labuma piedāvājuma/solījuma pieņemšanu, ja to veic privātā sektora darbinieki un valsts un pašvaldību institūciju darbinieki, tiek noteikta kriminālatbildība.

9. Attiecībā uz rekomendācijas pirmo daļu Latvijas institūcijas ziņo, ka ar 2009. gada novembrī pieņemtajiem Krimināllikuma grozījumiem tika mainīti gandrīz visi panti par kukuļdošanu valsts un privātajā sektorā, kā arī precīzāk definēta kukuļa prasīšana vai pieņemšana un piedāvājuma pieņemšana attiecībā uz kukuļa paredzēto saņēmēju, kā arī citi jautājumi.

10. Institūcijas arī ziņo, attiecībā uz rekomendācijas otro daļu, ka Krimināllikuma grozītais 198. panta 1. punkts un 326.² pants¹ tagad skaidri nosaka kriminālatbildību par nepamatota labuma pieņemšanu.

11. GRECO ņem vērā sniegto informāciju. Attiecībā uz rekomendācijas pirmo daļu GRECO nožēlo, ka attiecīgo Krimināllikuma pantu grozījumi ne visai lielā mērā ievieš rekomendācijā prasītos precizējumus. 323. pants par kukuļdošanu valsts sektorā un 199. pants par kukuļdošanu privātajā sektorā joprojām ietver frāzi “ja piedāvājums pieņemts”, kas, kā norādīts vērtēšanas ziņojumā (skatīt 83. punktu), “šķietami izslēdz tikai nepamatota labuma solījumu vai nepieņemtu nepamatota labuma piedāvājumu”. Attiecībā uz neprasīta labuma pieņemšanu GRECO atzinīgi vērtē Krimināllikuma grozītos 198. pantu un 326.² pantus, kas tagad nosaka kriminālatbildību par kukuļa “prettiesisku pieņemšanu” neatkarīgi no tā, vai tas ir vai nav prasīts.

---

¹ 198. pants. Neatļauta labumu pieņemšana

(1) Par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu, to piedāvājuma prettiesisku pieņemšanu, ko pats vai ar starpnieku izdarījis uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) vai organizācijas darbinieks vai persona, kas uz likuma vai tiesiska darījuma pamata pilnvarota vest citas personas lietas, par kādas darbības izdarīšanu vai neizdarīšanu labuma devēja vai jebkuras citas personas interesēs, izmantojot savas pilnvaras, neatkarīgi no tā, vai pieņemtās materiālās vērtības, mantiska vai citāda rakstura labumi domāti šai personai vai jebkurai citai personai, —

326.² pants. Prettiesiska labumu pieprasīšana un pieņemšana

(1) Par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu, to piedāvājuma prettiesisku pieņemšanu, ko pats vai ar starpnieku izdarījis valsts vai pašvaldības iestādes darbinieks, kurš nav valsts amatpersona, vai valsts institūcijas pilnvarota tāda pati persona par kādas darbības izdarīšanu vai neizdarīšanu labuma devēja vai jebkuras citas personas interesēs, izmantojot savas pilnvaras, neatkarīgi no tā, vai pieņemtās materiālās vērtības, mantiska vai citāda rakstura labumi domāti šai personai vai jebkurai citai personai, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz diviem gadiem vai bez tā.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti vai lielā apmērā vai ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja tās saistītas ar materiālo vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu pieprasīšanu vai izspiešanu, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem vai bez tā.

12. Attiecībā uz rekomendācijas otro daļu GRECO atzinīgi atzīmē, ka par piedāvājuma pieņemšanu tagad ir skaidri noteikta kriminālbildība Krimināllikuma 198. panta 1. punktā un 326.² pantā.

13. GRECO secina, ka rekomendācija I ir tikusi īstenota daļēji.

II rekomendācija

14. *GRECO rekomendē noteikt kriminālbildību par tādu valsts vai pašvaldības darbinieku kukuļošanu, kuri nav valsts amatpersonas Latvijas Krimināllikuma izpratnē.*

15. Latvijas institūcijas ziņo, ka šis jautājums tika apspriests Tieslietu ministrijā izveidotajā darba grupā (skatīt 7. punktu), taču netika panākta vienprātība. Turklāt, tā kā institūciju prioritāte bija kriminālbildības noteikšana par pasīvo kukuļošanu, uzsverot valsts amatpersonu atbildību, tika nolemts šo jautājumu turpināt apspriest.

16. GRECO ņem vērā sniegto informāciju un nožēlo, ka rekomendācijas ieviešanai netika veikti konkrēti soļi, un ka Tieslietu ministrijas darba grupa to neuzskatīja par prioritāti. GRECO aicina Latvijas institūcijas rīkoties mērķtiecīgāk, lai adresētu rekomendācijā norādīto nepilnību.

17. GRECO secina, ka rekomendācija II nav tikusi īstenota.

III rekomendācija

18. *GRECO rekomendē apsvērt iespēju grozīt Krimināllikuma 320. un 323. pantu, lai nodrošinātu, ka šie panti skaidri attiektos arī uz gadījumiem, kuros priekšrocība nav paredzēta pašam kukuļa ņēmējam, bet gan kādai trešajai pusei.*

19. Latvijas institūcijas ziņo, ka ar 2009. gada novembra grozījumiem Krimināllikuma 320. un 323. pantā ir iekļauta frāze "neatkarīgi no tā, vai nodotais vai piedāvātais kukulis domāts šai valsts amatpersonai vai jebkurai citai personai".

20. GRECO atzinīgi atzīmē, ka Krimināllikuma 320. un 323. pants tagad skaidri attiecas arī uz gadījumiem, kuros priekšrocība nav paredzēta pašam kukuļa ņēmējam, bet gan kādai trešajai pusei.

21. GRECO secina, ka rekomendācija III ir tikusi īstenota apmierinoši.

IV rekomendācija

22. *GRECO rekomendēja (i) grozīt Krimināllikuma 199. pantu, lai nodrošinātu, ka tas aptver visas personas, kas pārvalda privātā sektora organizācijas vai strādā tajās jebkādā amatā, kā noteikts Krimināltiesību Konvencijas par korupciju (ETS 173) 7. pantā, un (ii) nodrošināt, ka Krimināllikuma 198. un 199. pants aptver arī gadījumus, kuros kukuļņēmēja darbība vai bezdarbība apmaiņā pret nepamatotu labumu ir kāda cita, ne paša kukuļdevēja interesēs.*

23. Attiecībā uz rekomendācijas pirmo daļu Latvijas institūcijas ziņo, ka Krimināllikuma grozījumi ir būtiski paplašinājuši 199. pantu, kurš tagad aptver "uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) vai organizācijas darbiniekus vai personas, kas uz likuma vai tiesiska

darījuma pamata pilnvarotas vest citas personas lietas, uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas atbildīgos darbiniekus vai uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas pilnvarotas tādas pašas personas, vai personas, kas uz likuma vai tiesiska darījuma pamata pilnvarotas izšķirt strīdus”.

24. Institūcijas piemetina, ka, attiecībā uz rekomendācijas otro daļu, Krimināllikuma 198. un 199. pants tagad skaidri nosaka, ka kukuļņēmēja darbība vai bezdarbība apmaiņā pret nepamatotu priekšrocību var būt kukuļdevēja vai jebkuras citas personas interesēs.

25. GRECO šīs izmaiņas Krimināllikumā vērtē atzinīgi, un tās ir rekomendācijai atbilstošas.

26. GRECO secina, ka rekomendācija IV ir tikusi īstenota apmierinoši.

V rekomendācija

27. *GRECO rekomendē (i) noteikt kriminālatbildību par šķirējtiesnešu kukuļošanu, kā noteikts Krimināltiesību Konvencijas par korupciju papildu protokola (ETS 191) 2. pantā, (ii) noteikt kriminālatbildību par šķirējtiesnešu pasīvo kukuļošanu, kas nav saistīta ar pienākumu pārkāpšanu, kā noteikts papildu protokola 3. pantā, un (iii) skaidri aptvert ārvalstu šķirējtiesnešus (to kukuļošanu), kā noteikts papildu protokola 4. pantā.*

28. Attiecībā uz rekomendācijas pirmo daļu Latvijas institūcijas ziņo, ka minētie grozījumi Krimināllikuma 199. pantā (skatīt 23. punktu) par kukuļošanu privātajā sektorā skaidri nosaka kriminālatbildību par tādu personu kukuļošanu, kas “uz likuma vai tiesiska darījuma pamata pilnvarotas izšķirt strīdus”.

29. Attiecībā uz rekomendācijas otro daļu institūcijas skaidro, ka Krimināllikuma grozītais 198. pants (skatīt 1. zemteksta piezīmi), kas attiecas uz šķirējtiesnešu (citu starpā) pasīvo kukuļošanu, vairs nepiemin šķirējtiesneša pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu vai kādus citus ierobežojumus, kas saistīti ar pienākuma pārkāpšanu.

30. Visbeidzot, attiecībā uz rekomendācijas trešo daļu institūcijas norāda, ka, tā kā Krimināllikuma grozītais 198. un 199. pants tagad skaidri aptver (Latvijas) šķirējtiesnešu aktīvo un pasīvo kukuļošanu, tie attiecas arī uz ārvalstu šķirējtiesnešiem, piemērojot Krimināllikuma 2. pantu, kas nosaka, ka personas, kas izdarījušas noziedzīgu nodarījumu Latvijas teritorijā, tiek noteiktas saskaņā ar Latvijas Krimināllikumu.

31. GRECO atzinīgi atzīmē, ka ar Krimināllikuma 198. un 199. panta grozījumiem rekomendācija ir īstenota.

32. GRECO secina, ka rekomendācija V ir tikusi īstenota apmierinoši.

VI rekomendācija

33. *GRECO rekomendē nodrošināt, ka uz ārvalstu zvērinātajiem attiecas Krimināllikuma panti par kukuļošanu arī tajos gadījumos, kad tiem nav valsts amatpersonu statuss attiecīgās ārvalsts jurisdikcijā.*

34. Latvijas institūcijas skaidro, ka ārvalstu zvērinātos, kuriem nav valsts amatpersonu statuss ārvalsts jurisdikcijā, tagad aptver Krimināllikuma grozītais 198. un 199. pants, kas

attiecas arī uz tādu personu kukuļošanu, kas “uz likuma vai tiesiska darījuma pamata pilnvarotas izšķirt strīdus”.

35. GRECO ņem vērā sniegto informāciju. Tā kā pašai Latvijai nav zvērināto tiesas sistēmas, GRECO būtu atzinīgi novērtējusi ārvalstu zvērināto skaidru pieminēšanu Krimināllikuma tekstā. Taču tā pieņem, ka 198. un 199. panta redakcija kopā ar likuma paskaidrojuma ziņojumu ir pietiekami skaidra, lai attiektos uz tādu ārvalstu zvērināto kukuļošanu, kuriem nav valsts amatpersonu statuss.

36. GRECO secina, ka rekomendācija VI ir tikusi īstenota apmierinoši.

VII rekomendācija

37. *GRECO* rekomendē (i) palielināt sankcijas par tirgošanos ar ietekmi, nodrošinot, ka tiek palielināts šī nodarījuma noilguma termiņš, un (ii) noteikt kriminālatbildību par netiešu aktīvo tirgošanos ar ietekmi, kā arī par nepamatotas priekšrocības prasīšanu, lai neadekvāti ietekmētu trešo pušu lēmumus, kā noteikts Krimināltiesību Konvencijas par korupciju (ETS 173) 12. pantā.

38. Attiecībā uz rekomendācijas pirmo daļu Latvijas institūcijas ziņo, ka Krimināllikuma 326.¹ pants par tirgošanos ar ietekmi ir ticis grozīts, un sods ir ticis palielināts, nosakot brīvības atņemšanu uz laiku līdz trīs gadiem iepriekšējā viena gada vietā par aktīvo tirgošanos ar ietekmi un līdz pieciem gadiem iepriekšējo divu gadu vietā par pasīvo tirgošanos ar ietekmi, un tādejādi tas ir salīdzināms ar sodiem par citiem kukuļošanas nodarījumiem. Līdz ar to, tirgošanās ar ietekmi tagad tiek uzskatīta par “mazāk smagu noziegumu”, kura noilguma termiņš ir pieci gadi, nevis divi gadi kā iepriekš.

39. Institūcijas norāda, attiecībā uz rekomendācijas otro daļu, ka Krimināllikuma² grozītais 326.¹ pants tagad aptver gan tiešo, gan netiešo aktīvo un pasīvo tirgošanos ar ietekmi, iekļaujot frāzi “personiski vai ar starpnieku ... lai prettiesiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai pamudinātu kādu citu personu prettiesiski ietekmēt valsts amatpersonas darbību”.

---

² 326.¹ pants. Tirgošanās ar ietekmi

(1) Par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu personiski vai ar starpnieku jebkurai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, prettiesiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai pamudinātu kādu citu personu prettiesiski ietekmēt valsts amatpersonas darbību jebkuras personas interesēs, neatkarīgi no tā, vai materiālās vērtības, mantiska vai citāda rakstura labumi domāti šai personai vai jebkurai citai personai, ja nav šā likuma 323.pantā paredzētā nozieguma pazīmju, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt piecdesmit minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz diviem gadiem vai bez tā.

(2) Par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu, to piedāvājuma pieņemšanu sev vai jebkurai citai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, prettiesiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai pamudinātu kādu citu personu prettiesiski ietekmēt valsts amatpersonas darbību vai lēmuma pieņemšanu jebkuras personas interesēs, ja nav šā likuma 198. un 320.pantā paredzētā nozieguma pazīmju, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem vai bez tā.

40. Visbeidzot, attiecībā uz nepamatotas priekšrocības prasīšanu, lai veiktu neadekvātu ietekmēšanu, valsts institūcijas ziņo, ka tas tika apspriests Tieslietu ministrijas pastāvīgajā darba grupā, kā arī Saeimā, un tika secināts, ka par prasīšanu tiktu noteikta kriminālatbildība kā par mēģinājumu tirgoties ar ietekmi atbilstoši Krimināllikuma 15. panta 4. punktam par nozieguma mēģinājumu un 326.¹ panta par tirgošanos ar ietekmi jaunajai redakcijai. Varas institūcijas piemetina, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) šobrīd gatavo grozījumus likumos par lobēšanu, un ka var tikt sagatavotas precīzākas tiesiskās normas attiecībā uz kriminālatbildību par tirgošanos ar ietekmi.

41. GRECO atzinīgi atzīmē, ka Krimināllikuma grozītais 326.¹ pants par tirgošanos ar ietekmi atbilst rekomendācijas pirmās daļas prasībām. Attiecībā uz tās otro daļu, GRECO atzinīgi vērtē jaunieviesto kriminālatbildību par netiešu tirgošanos ar ietekmi. Taču attiecībā uz nepamatotas priekšrocības prasīšanu, lai veiktu neadekvātu ietekmēšanu, GRECO nožēlo, ka grozītais 326.¹ pants uz to konkrēti neattiecas. Tā uzskata, ka nav pietiekami aptvert priekšrocības prasīšanu neadekvātas ietekmes īstenošanai kā mēģinājumu tirgoties ar ietekmi, jo mēģinājums ir sodāms tikai tad, "ja noziegums nav izdarīts līdz galam no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ" (Krimināllikuma 15. panta 4. punkts). Tātad, ja kāds pieprasa priekšrocību, bet vēlāk pēc savas gribas šo pieprasījumu atsauc, tad pants par nozieguma mēģinājumu uz to neattiecas. Tādēļ ir nepieciešams skaidri noteikt kriminālatbildību par priekšrocības prasīšanu neadekvātas ietekmes īstenošanai, lai šāda rīcība būtu nepārprotami nepieņemama un netiktu pieļautas iespējamās juridiskās spraugas.

42. GRECO secina, ka rekomendācija VII ir tikusi īstenota daļēji.

VIII rekomendācija

43. *GRECO rekomendēja analizēt Krimināllikuma 324. pantu un gadījumus pēdējā laikā, kuros izmantota vainas nožēlošanas aizstāvība, lai noskaidrotu, vai tā nevar tikt pielietota neatbilstoši, un nepieciešamības gadījumā spert attiecīgus soļus.*

44. Latvijas institūcijas ziņo, ka KNAB ir veicis detalizētu apskatu par lietām, kas saistītas ar Krimināllikuma 324. panta iespējamo piemērošanu no 2006. līdz 2009. gadam. Tika noskaidrots, ka Valsts policija, Drošības policija un Valsts ieņēmumu dienests attiecīgajā periodā nav piemērojuši šo pantu. Ģenerālprokuratūra ir to piemērojusi trijās lietās, kā rezultātā atceltas apsūdzības pret deviņām personām. Pats KNAB attiecīgajā periodā 324. pantu ir piemērojis 15 lietās, un 50 personas tādejādi tikušas atbrīvotas no kriminālatbildības. Šos gadījumus analizēja Tieslietu ministrijas darba grupa, kura secināja, ka vainas nožēlošanas aizstāvība nav tikusi pielietota neatbilstoši, un tādejādi nav nepieciešams grozīt Krimināllikuma 324. pantu.

45. GRECO ņem vērā sniegto informāciju un pieņem, ka ir veikta pietiekami saturīga Krimināllikuma 324. panta piemērošanas gadījumu analīze. Tomēr GRECO vēlas uzsvērt, ka analīzē būtu bijis vēlams vairāk koncentrēties tieši uz pašu Krimināllikuma 324. pantu un tā iespējamu neatbilstošu pielietošanu. Tādēļ Latvijas institūciju interesēs varētu būt arī turpmāka šī jautājuma skatīšana.

46. GRECO secina, ka rekomendācija VIII ir tikusi īstenota apmierinoši.

II temats – partiju finansēšanas pārskatāmība

47. Tika atgādināts, ka GRECO savā vērtēšanas ziņojumā Latvijai attiecībā uz II tematu sniedza 5 rekomendācijas. Turpmāk ir aprakstīta šo rekomendāciju ievērošana.

I rekomendācija

48. *GRECO rekomendē veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka tādu personu, kas ir ārpus partijas struktūras un ir tieši vai netieši saistītas ar politiskām partijām/koalīcijām, iesaistīšanās priekšvēlēšanu aģitācijā ir pārskatāma un nav pretrunā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma prasībām.*

49. Latvijas institūcijas ziņo, ka likumā "Par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms Saeimas vēlēšanām un Eiropas Parlamenta vēlēšanām" ar grozījumiem, kas tika pieņemti 2009. gada 15. janvārī un stājās spēkā 2009. gada 31. janvārī, kā arī likumā "Par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms pašvaldību vēlēšanām" ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2009. gada 21. janvārī, ir tikusi iekļauta jauna nodaļa "Ar politiskajām organizācijām un to apvienībām nesaistītas personas aģitācija". Saskaņā ar šo nodaļu persona, kas veic aģitāciju, ir vai nu uzskatāma par saistītu ar politisku partiju – un šajā gadījumā šīs personas izdevumi tiek pieskaitīti partijas izdevumiem – vai arī par personu, kas veic aģitāciju savā vārdā. Pēdējā gadījumā uz šo personu attiecas likuma jaunā nodaļa, kura nosaka principu, ka ir nepieciešams norādīt trešās puses, kas apmaksā aģitāciju. Šajā nodaļā ir arī definēta aģitācija, noteiktas fiksētas cenas reklāmai plašsaziņas līdzekļos, kā arī noteikti izdevumu griesti 15 minimālo mēnešalgu apmērā (apmēram 3842 eiro). Šo noteikumu ievērošanu uzrauga KNAB, kas var izteikt brīdinājumus un turpmākas aģitācijas aizliegumus, kas tiek publicēti biroja mājas lapā. Šos lēmumus var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā ar īpašu, paātrinātu procedūru. Varas institūcijas ziņo arī, ka Saeima 2009. gada 3. septembrī pieņēma grozījumus Administratīvo pārkāpumu kodeksā, un tie stājās spēkā 2009. gada 7. oktobrī. Šie grozījumi nosaka administratīvo atbildību par priekšvēlēšanu aģitācijas noteikumu pārkāpšanu, sodot to ar brīdinājumu vai naudas sodu līdz 1000 latiem (apmēram 1423 eiro), un tie attiecas arī uz personām ārpus partiju struktūrām.

50. GRECO atzinīgi vērtē šos likumdošanas pasākumus, kas vērsti uz pārskatāmības uzlabošanu attiecībā uz tādu personu dalību Saeimas, Eiropas Parlamenta un pašvaldību priekšvēlēšanu aģitācijā, kas ir ārpus partiju struktūrām, un atzīst, ka tie šo jautājumu risina adekvāti.

51. GRECO secina, ka rekomendācija I ir tikusi īstenota apmierinoši.

II rekomendācija

52. *GRECO rekomendē veikt pasākumus, lai stiprinātu KNAB neatkarību (tostarp attiecībā uz biroja darbības uzraudzību, tā priekšnieka iecelšanas un atlaišanas procedūru, kā arī tā budžeta pieņemšanu), lai nodrošinātu, ka tas spēj veikt savas funkcijas neatkarīgi un objektīvi.*

53. Latvijas institūcijas ziņo, ka 2009. gada februārī tika izveidota darba grupa, kuras sastāvā bija KNAB, Finanšu un Tieslietu ministriju un Valsts kancelejas amatpersonas un NVO pārstāvji, lai pētītu iespējamus risinājumus KNAB statusa maiņai, lai stiprinātu biroja neatkarību. Darba grupa 2010. gada janvārī iesniedza divus priekšlikumus Ministru kabinetam: saskaņā ar pirmo KNAB joprojām būtu pakļauts Ministru kabinetam, taču

premjermministrs vairs nevarētu pārņemt funkcijas, kas ir KNAB priekšnieka kompetencē, un KNAB priekšnieku ieceltu augstākās valsts amatpersonas (ģenerālprokurors, Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Valsts kontroles vadītājs u.c.). Saskaņā ar otro priekšlikumu KNAB kļūtu pilnīgi neatkarīgs, un Ministru kabinetam vairs nebūtu nekādas lomas tā uzraudzībā. Kad Ministru kabinets būs izvēlējis vienu no šiem priekšlikumiem, tiks sagatavoti attiecīgie tiesību aktu grozījumi.

54. Institūcijas norāda arī, ka 2007. gada novembrī tika izveidota komisija, lai analizētu, kādi bija iemesli KNAB priekšnieka atlaišanai 2007. gada rudenī (skatīt vērtēšanas ziņojuma 76. punktu). Balstoties uz tās secinājumiem Ministru kabinets 2008. gada 21. oktobrī pieņēma jaunu KNAB priekšnieka iecelšanas kārtību. Saskaņā ar šo kārtību, kas tika piemērota 2008.–2009. gadā, Ministru kabinets saglabā savu izšķirošo lomu, taču tam ir jākonsultējas ar Valsts kanceleju, ģenerālprokuroru, Satversmes aizsardzības biroju, Augstākās tiesas priekšsēdētāju un Nacionālās drošības padomi.

55. GRECO atzinīgi vērtē pozitīvos pasākumus KNAB neatkarības stiprināšanai un tā priekšnieka iecelšanas kārtības uzlabošanai. GRECO cer, ka tie tiks ieviesti, arī attiecībā uz budžeta aspektiem, un tiks īstenota nepieciešamā likumdošana, lai pilnībā ieviestu šo rekomendāciju.

56. GRECO secina, ka rekomendācija II ir tikusi īstenota daļēji.

III rekomendācija

57. *GRECO rekomendēja sagatavot un ieviest noteikumus pārskatāmāi un objektīvai KNAB darbinieku pieņemšanai konkursa kārtībā.*

58. Latvijas institūcijas norāda, ka 2010. gada janvārī KNAB izdeva iekšējus noteikumus par KNAB vakanču kandidātu atlases kārtību, kuri stājās spēkā 2010. gada martā. Šie noteikumi paredz pieņemšanu darbā ar atvērtu vai slēgtu konkursu un nosaka kārtību, kādā katra no metodēm tiek izvēlēta un pielietota, ieskaitot, cita starpā, vakanču paziņojumu publicēšanu, vērtēšanas komisiju izveidi, vērtēšanas kritērijus, visu procedūras posmu termiņus, gala lēmuma pieņemšanas nosacījumus un metodes paziņojumu nosūtīšanai kandidātiem. Gala lēmumu par darbinieka pieņemšanu amatā pieņem KNAB priekšnieks, balstoties uz attiecīgās vērtēšanas komisijas secinājumiem. Ja priekšnieks nerīkojas atbilstoši šiem secinājumiem, tam ir jāsniedz sava lēmuma pamatojums.

59. GRECO atzinīgi vērtē KNAB darbinieku atlases kārtībā ieviestās izmaiņas, kuras veicina caurspīdīgāku, objektīvāku pieņemšanu darbā konkursa kārtībā.

60. GRECO secina, ka rekomendācija III ir tikusi īstenota apmierinoši.

IV rekomendācija

61. *GRECO rekomendēja veikt pasākumus, lai pastiprinātu fizisko personu atbildību par politisko organizāciju finansēšanas noteikumu pārkāpšanu.*

62. Latvijas institūcijas ziņo, ka Saeima 2008. gada 18. decembrī pieņēma grozījumus Administratīvo pārkāpumu kodeksā, kuri stājās spēkā 2009. gada 21. janvārī. Šie grozījumi ievieš naudas sodus ziedotājiem, kas pārsniedz ziedojumu summas ierobežojumus, kas ziedo netieši, pastarpināti vai bez pārskaitījuma partijas bankas kontā (Administratīvo pārkāpumu

kodeksa 166.³⁴ panta 5. un 6. paragrāfs). Attiecībā uz fiziskām personām, kas veic “[politisko partiju] finansēšanu no citu personu ziedojumiem vai aizdevumiem”, kā arī personām, kas izmanto starpniekus vai darbojas kā starpnieki partiju finansēšanā, arī tiek piemēroti naudas sodi (Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁴ panta 7. un 8. paragrāfs).

63. Institūcijas arī norāda, ka KNAB sagatavotos Krimināllikuma grozījumus, kas nosaka kriminālatbildību fiziskām personām par smagiem politisko organizāciju finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, 2009. gada jūnijā atbalstīja Ministru kabinets, un tie šobrīd tiek skatīti Saeimā. Šo grozījumu mērķis ir noteikt kriminālatbildību attiecībā uz nelegālo naudas plūsmu, kas netiek reģistrēta politisko organizāciju grāmatvedībā, un tie attieksies gan uz atbildīgajām personām politiskajās partijās, gan uz ziedotājiem.

64. GRECO atzinīgi vērtē Administratīvo pārkāpumu kodeksa grozījumu pieņemšanu, ar kuriem noteikts sods fiziskām personām, kas pārkāpj politisko organizāciju finansēšanas noteikumus, kā arī Krimināllikuma grozījumu projektu, kas vēl pastiprinās fizisko personu atbildību.

65. GRECO secina, ka rekomendācija IV ir tikusi īstenota apmierinoši.

V rekomendācija

66. *GRECO* rekomendēja palielināt *Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma administratīvo pārkāpumu noilguma termiņu.*

67. Latvijas institūcijas norāda, ka KNAB sagatavoja ziņojumu, kurā tika analizētas *GRECO* rekomendācijas, kā arī Latvijas tiesiskās normas un prakse attiecībā uz partiju finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, un tika secināts, ka pašreizējais noilguma termiņš nerada būtiskas problēmas politisko partiju finansēšanas kontrolē. Šis ziņojums ir iesniegts Ministru kabinetā.

68. Šis jautājums tika apspriests arī Tieslietu ministrijas izveidotā pastāvīgā darba grupā, kuras sastāvā bija dažādas valsts amatpersonas, tiesneši un akadēmiķi. Šī darba grupa uzsvēra, ka Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma administratīvo pārkāpumu noilguma termiņa palielināšana padarītu to ilgāku par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu noilguma termiņu, kas principā ir divi gadi, taču tiek samazināts līdz sešiem mēnešiem, ja kriminālprocess ir uzsākts pēc cietušā vai tā pārstāvja sūdzības. Lai saglabātu sakarīgumu, varas institūcijas neuzskata, ka būtu pieņemami, ja noilguma termiņš par administratīviem pārkāpumiem būtu tāds pats vai ilgāks kā par noziedzīgiem nodarījumiem. Taču darba grupa arī norādīja, ka pašreizējais Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma administratīvo pārkāpumu noilguma termiņš ir viens gads pēc pārkāpuma izdarīšanas. Ņemot vērā *GRECO* rekomendāciju, darba grupa pieņem, ka termiņu varētu mainīt, skaitot to no pārkāpuma atklāšanas, nevis izdarīšanas brīža. Tieslietu ministrija sagatavos attiecīgus grozījumus.

69. Visbeidzot, varas institūcijas atgādina, ka plānotie Krimināllikuma grozījumi, ar kuriem tiks noteikta kriminālatbildība par smagiem politisko organizāciju finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, būtiski paplašinās iespējas uzlikt kriminālsodu, kam noilguma termiņš ir ilgāks.

70. GRECO ņem vērā sniegto informāciju, kura liecina, ka rekomendācija ir daļēji ņemta vērā. Lai gan *GRECO* saprot institūciju nostājas pamatojumu, tā nožēlo, ka nav paredzēts vērā ņemami palielināt politisko organizāciju finansēšanas noteikumu administratīvo pārkāpumu noilguma termiņu. Pat, ja plānotie grozījumi situāciju zināmā mērā uzlabos, nevar izslēgt, ka

noilguma termiņš joprojām var būt pārāk īss sarežģītu lietu izmeklēšanai, un tādejādi tas var novest pie attiecīgo kriminālprocesu izbeigšanas.

71. GRECO secina, ka rekomendācija V ir tikusi īstenota daļēji.

III. Secinājumi

72. **Ņemot vērā iepriekšminēto, GRECO secina, ka Latvija ir apmierinoši īstenojusi vai apmierinoši ņēmusi vērā astoņas no trīspadsmit rekomendācijām, kas tika iekļautas trešā posma vērtēšanas ziņojumā.** Attiecībā uz 1. tematu (kriminālbildības noteikšana) apmierinoši ir ieviesta III, IV, V un VIII rekomendācija; VI rekomendācija ir apmierinoši ņemta vērā; I un VII rekomendācija ir īstenota daļēji, un II rekomendācija nav īstenota. Attiecībā uz 2. tematu (partiju finansējuma pārskatāmība) apmierinoši ir ieviesta I, III un IV rekomendācija, savukārt II un V rekomendācija ir īstenota daļēji.

73. Attiecībā uz kriminālbildības noteikšanu Latvija ir veikusi ievērojamas izmaiņas Krimināllikumā, kuras ir atbilstošas vairuma GRECO rekomendāciju būtībai. Tomēr GRECO nožēlo, ka šīs reformas netika turpinātas, lai novērstu dažas atlikušās neskaidrības un spraugas likumā, tas ir, nepamatotas priekšrocības piedāvāšana/solīšana un nepamatotas priekšrocības prasīšana, un kriminālbildības noteikšana par tādu valsts vai pašvaldības darbinieku kukuļošanu, kuri nav valsts amatpersonas. GRECO mudina Latvijas varas institūcijas apņēmīgi rīkoties, lai īstenotu šīs vēl neizpildītās rekomendācijas.

74. Kas attiecas uz partiju finansēšanas pārskatāmību, jau ir pieņemti jauni tiesību akti, kas regulē ārpus partiju struktūrām esošu personu dalību priekšvēlēšanu aģitācijā, uzlabo KNAB darbā pieņemšanas kārtību, kā arī pastiprina fizisko personu atbildību par partiju finansēšanas noteikumu pārkāpumiem. Tiek gatavoti arī citi tiesību akti attiecībā uz vēl neizpildītajām rekomendācijām, un GRECO ir pārliecināta, ka varas institūcijas darīs visu iespējamu, lai šīs rekomendācijas pilnīgi un pienācīgi īstenotu.

75. Ņemot vērā 72.–74. punktā minēto, GRECO uzslavē Latviju par būtiskajām reformām, kuras ir veiktas attiecībā uz abiem vērtētajiem tematiem un nodrošinājušas, ka jau šobrīd Latvija ievēro gandrīz divas trešdaļas no trešā posma vērtēšanas ziņojumā sniegtajām rekomendācijām. GRECO mudina Latviju turpināt šīs reformas, lai tuvāko 18 mēnešu laikā ieviestu arī atlikušās rekomendācijas. GRECO aicina Latvijas delegācijas vadītāju iesniegt papildu informāciju par I, II un VII rekomendācijas (1. temats – kriminālbildības noteikšana) un II un V rekomendācijas (2. temats – partiju finansējuma pārskatāmība) ieviešanu ne vēlāk kā līdz 2012. gada 30. aprīlim.

76. Visbeidzot, GRECO aicina Latvijas institūcijas iztulkot ziņojumu valsts valodā un šo tulkojumu publicēt.